

آن هم منصرف شد...

نادرشاه هم به سبب جنگ‌های دایمی همیشه در سفر بود گاهی به تهران می‌آمد و مدتی توقف می‌کرد. کریمخان زند (وکیل الرعایا) وقتی از جنگ با محمدحسن خان فراغت یافت از مازندران به تهران آمد و در همان عمارت چهارباغ شاه عباسی بر تخت پادشاهی جلوس کرد. کریمخان از کسانی بود که عزم خود را ابتدا جزم کرد تا اصولاً تهران را پایتخت سازد، او در شمیران ساختمانی به اسم دارالحکومه احداث کرد که مشتمل بر حرمخانه و قراول‌خانه‌ای هم بود ولی همین که تشویش وی از طرف دشمنان رفع شد، از اندیشه انتخاب تهران برای پایتخت هم انصراف حاصل کرد و عازم شیراز شد و آنجا امر حکومت معین کرد.

ارک تهران از دوره کریمخان به صورت اساسی ساختمان وی‌ریزی شد. امروز در تهران فقط میدان کوچکی در ناحیه جنوبی شهر، مجاور کاخ گلستان به اسم میدان ارک به چشم می‌خورد و بالاخره آغامحمدخان تهران را سماغه عنوان پایتخت برگزید و به تدریج دستور داد قصرهایی در حوزۀ ارک تهران ساختند. امیرکبیر برای نخستین بار دستور داد نقشه صحیح

از (زنجان بزرگ) طی این سرشماری ۴۶۰۶۳ نفر زن و ۲۸۰۳۰۳ نفر مرد و ۳۵۲۵ نفر کنیز - و ۲۸۰۳۰۳ نفر خدمتکار و دایه بوده اند! در زمان اعلام مشروطیت، تهران پنج محله و جمعاً ۱۶۲۷۵۰ خانه داشته و امور شهر به ترتیب به عهده کدخدایان - نایب - پلیس - و یا تو ق دار محل بوده است.

♦♦♦

چهره تهران عملاً و به صورت جدی و اساسی در زمان رضاشاه کبیر عوض شد (بلدیه تهران) به صورت واسلوب صحیح از این زمان شروع به فعالیت کرد. برج و باروهای قدیمی برای توسعه تهران از بین رفت و شهر از همه طرف رو به پیشرفت گذاشت.

خیابان‌های مدرن احداث شد. وسعت تهران در سال ۱۳۰۸ شمسی به بیش از ۲۴ کیلومتر مربع رسید و این میزان در سال ۱۳۱۲ به ۴۶ کیلومتر افزایش یافت. تأسیسات و ساختمان‌های عمده و مشهور این عهده به طور خلاصه عبارت است از کاخ مرمر - ایستگاه راه آهن - تهران - دانشگاه تهران - وزارت امور خارجه - ساختمان موزه ایران باستان - کاخ سعدآباد - بانک ملی ایران - کاخ وزارت دارایی - کاخ وزارت دادگستری - ساختمان

تهران قریب یک هشتم کل جمعیت ایران را در بر گرفته و در دوران کنونی اصولاً از شکل و هیأت قبلی مطلقاً خارج شده و از هر سمت به صورت بی‌سابقه‌ای توسعه یافته است. ایجاد جنگل‌های مصنوعی در اطراف شهر به منظور تأمین فضای سبز - احداث خیابان‌های وسیع در نقاط مختلف شهر و حومه - تأسیس مراکز بزرگ ورزشی نظیر استادיום یکصد هزار نفری - ایجاد شاهراه‌های مدرن - تأمین کمبود آب از طریق احداث سد رضاشاه کبیر و سد فرحناز پهلوی - ایجاد چند دانشگاه و مدرسه عالی - احداث میدان تاریخی و وسیع شهید آریامهر، چیزی از جلوه‌های فعالیت‌های همه‌جانبه این دوران در تهران است. قله زیبا و برج‌وبرج‌و دریا، همیشه و در تمام فصول، به عنوان یکی از مظاهر عالی طبیعت در دامنه‌های شرقی و شمال شرقی شناخته شده است. اصولاً جلوه‌های خاص از مظاهر فعالیت‌ها و تمدن و فرهنگ قدیم و جدید را می‌توان همیشه در تهران احساس و جست و جو کرد.

باین همه، اقرار کنیم که تهران هنوز نیازهای شهری فراوان دارد. هنوز با همه تحرک و تلاشی که به خرج می‌دهد دارای کمبودهای محسوس است...

تراکم ترافیک به حدی است که ظرفیتی گفته است کسی که مثلاً از منتهی الیه قسمت شرق تهران می‌خواهد به منتهی الیه سمت غربی این شهر برود در واقع باید (مسافرت کند!) تهران امروز، تهرانی بومی ندارد و جمعیت اصلی این شهر را تریبی از مردم سایر شهرها تشکیل می‌دهد. وسایل تفریح عمومی در تهران کم و محدود است و در عوض، گردش‌های بی‌هدف در معابر خیابان‌ها و توجه به برخی از پدیده‌های غربی زیاد. تقلید از بعضی «مد»های غربی گاه حوادث شیرین و مضحکی به بار می‌آورد.

می‌گویند در یک مسابقه ورزشی، جمعی تماشاچی شرکت داشتند، یکی از تماشاچیان، به کسی که کنار او نشسته بود گفت ملاحظه می‌کنید؟ این دونفر که در وسط زمین مبارزه می‌کنند، چه با حرارت مشقت می‌زنند؟!... مخاطب گفت بله، باید دختر زور زیده‌ای باشد. طرف گفت خیر، پسر است. پسر خود من است منتهی موهای خود را بلند کرده است... مخاطب گفت عجب! پس شما مادر او هستید؟! طرف گفت خیر من پدرش هستم!

♦♦♦

منظره هوایی تهران در شب، رؤیا انگیز و استثنایی است، منظره عمومی شهر، در روزهای ساکت و خلوت نیز براستی دیدنی و جالب است ولی در سایر اوقات همیشه سروصدا و جنگالی بر این شهر حکمفرما است. رندی برای تهران مضمونی کوک کرده است، می‌گوید خوابیده بودم، در عالم رؤیا دیدم در شهری هستم کاملاً ساکت و آرام، همه چیز منظم، بی‌بها، دارای هوای صاف و لطیف، سواره‌ها در جای خود، پیاده‌ها در خط خود، معابر مثل آینه، هیچ کس منتظر تاکسی و اتوبوس نیست. زهرها پر از آب شفاف و زلال، وحشت کردم، سخت ترسیدم و از شدت ترس فریاد و نعره کشیدم و از خواب پریدم و شکر خدا را به جای آوردم، چون دیدم نه الحمدلله در شهر خودم هستم!

♦♦♦

باین همه تهران شهری است که به دیدنش می‌ارزد و جهشی را آغاز کرده است که بی‌تردید در ۱۰ سال آینده که شاهراه‌های کمر بندی تکمیل خواهد شد مسأله آب برای همیشه حل خواهد شد و مترو به انجام خواهد رسید و آن را یکی از معدود شهرهای پیشرفته جهان خواهد کرد.

منبع روزنامه اطلاعات

خبرگزاری تسنیم

شهر تهران تنظیم شود و چندی بعد، به وسیله (حاج نجم الدوله) و به کمک گروهی از شاگردان دارالفنون اولین نقشه اختصاصی تهران در مقیاس یک چهار هزار مترسیم شد. و تأسیسات مختلف و متعدد در تهران ایجاد کرد که هنوز هم در نواحی بازار تهران، کاروانسرای امیر - بازار امیر - تیمچه نو، به نام او وجود دارد. ساختمان دارالفنون تهران هم در زمان امیر شروع شد و بعد از وی گشایش یافت. عماراتی همچون قصر کاخ گلستان - نگارستان - تکیه دولت - قصر دوشان تپه - مسجد سپهسالار - مجلس شورای ملی - شمس العماره - موزه سلطنتی نیز به تدریج در تهران به وجود آمد. نوشته‌اند که در نخستین سرشماری تهران که در همان زمان انجام گرفت تعداد سپاه ۸۴۸۰ نفر و رعیت ۱۴۷۲۵۶ نفر بوده است.

همچنین در اعلام نتیجه آن سرشماری تصریح شده که مردان بزرگ ۴۳۶۴۸ از جمله آقایان کسبه و ارباب صنایع و حرفه و ۷۵۶ نفر خواجه و غلام سیاه و ۱۰۵۶۸ نفر نوکر بوده‌اند - و باز در آن گزارش آمده که

ویژه‌نامه روز
جهانی شهرها
آبان ۱۳۹۸

ایران